על הנגינות

בעריכת יזהר ירון

לוצ'יאנו בריו עם האנסמבל הקאמרי

קונצרט חמישי למנויים

בתוכנית: ל. בריו. — סקוונצה מס' 7 לאבוב סולו; ל. בריו — 5 קטעים קוליים; ל. בריו — „דרכים IV" לאבוב ול־11 כלי־קשת; ג'. פ. גדיני — קונצ'רטו לחליל, כינור ותזמורת כלי קשת; י. ס. באך — קונצ'רטו בלה מאג'ור לאבוב ד'אמורה ולתזמורת כלי־קשת.

סולנים: היינץ הוליגר (אבוב), אלידה מריה סאלבטה (סופראן), מירה זכאי (אלט), אבנר בירון (חליל), יצחק ראובן (כינור).

המנצח — לוצ'יאנו בריו. הקונצרט נערך ב„בית־החייל" בת"א, ב־5.4.77.

אחרי הקונצרט החגיגי, שקיים האנסמבל הקאמרי עם המנצח רודולף ברשאי, אשר בו קיבלנו דוגמה מאלפת לנגינה קלאסית בעלת איכות גבוהה ולאפשרויות הצליליות הטמונות באנסמבל — הפגין גוף זה בקונצרט הנוכחי אספקט אחר ושונה של נגינת אנסמבל: האספקט האוואנגארדי הפותח אופקים חדשים ומביא את מיטב תהישגים לפני קהל המאזינים.

למותר להעיר, ששני אספקטים אלה אינם סותרים זה את זה. להיפך: זוהי השלמה נאותה, הממצה את כלל האפשרויות של גוף קאמרי. אם נוסיף עוד מטרה והיא השמעת מוזיקה ישראלית (אגב, בקונצרט זה תוכננה גם יצירה ישראלית ש„מסיבות טכניות" לא הושמעה הפעם) — נגיע למיצוי מלא של תפקידי האנסאמבל הקאמרי.

יש לקבוע בסיפוק רב, שהפעם מילא גוף זה את תפקידו האוואנגארדי בנאמנות רבה. זה תודות למנצח והמלחין לוצ'יאנו בריו והסולנים המצויינים היינץ הוליגר (אבוב), ואלידה מריה סאלבטה (סופרן), שתרמו רבות לרמת הגבוהה של הערב.

*

חלק חשוב מן התוכנית הוקדש ליצירותיו של בריו. וחשוב מאוד לקבל מוזיקה זו מכלי ראשון, מהמלחין עצמו ומסולנים, שבשבילם נכתבו יצירות אלו.

היינץ הוליגר נחשב כיום לגדול נגני האבוב בעולם. הוא מפליא לנגן בכלי כל סוג של מוזיקה, מן המסורתית ביותר ועד זו של זמננו. הוא פתח את הערב בסקוונצה מס' 7 לאבוב סולו מאת בריו (יצירה, שנכתבה בשבילו), גישה רעננה ובלתי־שיגרתית לצליל אחד, המופק בעשרות מיני אורחים, ומסקנות והשלכות מצליל זה. יש להשתחרר מכל מוסכמות ולהאזין לעושר הרב המוגש לנו. היתה זו חוויה מוזיקלית עמוקה לשמוע את הוליגר בביצוע יצירה זו.

אותה גישה — אולם הפעם לגבי הקול האנושי — מצאנו ביצירה השניה, „5 קטעים קוליים", בביצועה של זמרת הסופרן אלידה מאריה סאלבטה, עם ליווי אינסטרומנטאלי של כמה כלים (שהשתנו מקטע לקטע).

הסולנית הפגינה כאן טכניקה עשירה של הפקות שונות של הקול האנושי, כשהוא מתמזג באופן עדין ובלתי־שיגרתי עם קולות הכלים. ראוי לציין במיוחד את ה„אגנוס", שבו השתתפה גם זמרת האלט מירה זכאי. יצירה וביצוע מרשימים ביותר.

„דרכים IV", לאבוב ול־11 כלי־קשת היא פיתוח „הסקוונצה" מס' 7, ששמענו בתחילת התוכנית. ההשלכות של נגינת האבוב עוברות גם לכלי־הקשת, היוצרים רקע עדין הנע בין טכניקת הקלאסיים ובין תגובות בלתי־אמצעיות של הפקת האבוב.

כל החלק הראשון של התוכנית, שהיה מורכב מיצירותיו של בריו, עמד בסימן של רעננות ובלתי־אמצעיות. ההאזנה היתה טבעית ולא מאולצת (דבר הקורה לא פעם בהאזנה ליצירות אוואנגארדיות).

בחלקה השני של התוכנית שמענו קונצ'רטו לחליל, כינור ותזמורת כלי־קשת מאת המלחין האיטלקי גדיני, שהיה אחד ממוריו של בריו, זוהי יצירה המודה — במידה מסויימת נאיבית — אולם מלאת־חן וטוב־טעם. יצירה טונאלית, בעלת קווים מלודיים רעננים ובלתי־שיגרתיים.

שמענו ביצוע נאה של החלילן אבנר בירון והכנר יצחק ראובן (חברי האנסאמבל), עם שיתוף יפה של תזמורת כלי־הקשת.

לסיום תוכנית הערב, שמענו את הוליגר מבצע קונצ'רטו לאבוב

(המשך בעמוד 6)

ה„בי־ג'יס"

בשנות השישים נהגו שבועוני הפופ הבריטיים, ואפילו הרציניים שבהם, לחטוא לא פעם בהתלהבות מוגזמת כלפי להקה שהצעידה לחיש במצעד הפזמונים, שצלילו היה שונה מעט מזה של להקת „החיפושיות", השלטת בכיפה. הכינוי הלוהט ביותר ללהקה החדשה היה „יורשת הביטלס". להקות רבות כונו כך במרוצת שנות השישים החל בלהקות פופ רגילו ביותר כמו „המחפשים" („ממתקים למתוקתי", „שיקוי אהבה מספר 9" ועוד) „בילי ג'יי קרמר והדקוטות" („מבעד לחלוני", „רכבות וספינות") וכלה בלהקות פופ רגילות ביותר כמו „ההוויפושיות", שאחת מאלה היתה להקת ה„בי־ג'יס".

ומה שלא עלה בידי ה„ביטלס", להתקיים ולא להתפרק, עשתה הלהקה, שהצלחתה החלה בראשית שנות השישים ונמשכת עד היום, תוך עליות וירידות, משברים ומאבקים ואפילו פירוק זמני, שנמשך כשנה. הלהקה חיה וקיימת ופועלת בהצלחה מזה שני עשורים, ועברה שינוי סגנון עצום, מן הבלדות הרומאנטיות אל סגנון ה„דיסקו־רוק", שינוי, שלדעתי הוא היחיד שעלה יפה מכל „ההסבות" שביצעו להקות ויחידים, שניסו לעבור מסגנונם המוכר לסגנון חדש, ונכשלו כשלון חרוץ שגרם לירידה משמעותית בהצלחתם ואף לפירוק הלהקות. אפילו הלהקה „ארבע העונות", שגם היא התחילה את דרכה בשנות השישים ופועלת גם היום, לא ביצעה שינוי כה גדול בסגנונה כפי שעשו חברי ה„בי־ג'יס", היא פשוט עברה מסגנון הפופ הקליל של שנות השישים, לפופ היותר מתוחכם של שנות השבעים. האריזה שונתה מעט, התוך נשאר כפי שהיה.

במה מתבטא הסגנון החדש של ה„בי־ג'יס" ובמה הוא דראסטי כל־כך? כדי לענות על שאלה זו, נצטרך תחילה להסביר את סגנון הדיסקו־רוק, שבו מצליחה הלהקה.

הדיסקו־רוק הוא סגנון מוזיקלי מסויים מאוד, שנועד לקהל מסויים — רקדני הדיסקוטקים, הוא קצבני, קליט ומהיר, המלים הן לא בדיוק הצד החזק בפזמונים, והקצב — ובמיוחד העיבוד — הם עיקר כוחו. הדיסקו־רוק, הוא אחד מסגנונות הפופ היחידים, שבו משולבים כינורות — ובהצלחה. בצורת של כלי־קצב הם מספקים את הליווי הרך, מדגישים את כלי הקצב המקוריים והמקובלים, הגיטרה, הבאס והתופים.

ה„בי־ג'יס" נחשבים למצליחים מאוד בתחום הדיסקו־רוק, בזכות ההרמוניה הטבעית של קולותיהם, העיבודים העשירים לפזמוניהם וההפקה המקצועית מאוד של להיטיהם.

כאמור, סגנון הדיסקו־רוק חדש לגבי הלהקה, שהצליחה בעבר בבלדות רומאנטיות ובלהיטי־מצעדים, הצלחה שהחלה עוד באמצע שנות החמישים.

הלהקה מורכבת משלושת האחים בארי, מוריס ורובין גיב, ושם הלהקה הוא ראשי תיבות הכינוי שכינו עצמם בראשית הדרך „גיב בראדרס". האחים גיב, את הכינוי, אגב, המציא שדרן תקליטים אוסטרלי, שהתאהב בלהקה וניגן את תקליטיה ללא הרף.

שלושת האחים גדלו באוסטרליה ובה זכו להצלחות הראשונות, אבל ההצלחה האמיתית ציפתה להם מעבר לים, בבריטניה.

לבריטניה, ללונדון, הגיעו בשנת 1964 כשמאחוריהם מספר להיטים אוסטרליים גדולים. בלונדון פגשו ברוברט סטיגווד, אמרגן ממוצא אוסטראלי, שהקים לעצמו אימפריה של חברות אמרגנות־הפקה־תקליטים והפך למיליונר. סטיגווד התרשם מן הלהקה נעשה מנהלה ואמרגנה, ותוך זמן קצר הפכו ה„בי־ג'יס" לשם מוכר גם בלונדון. גם הלהיט הראשון לא איחר לבוא וזה היה „אסון המכרות של ניו־יורק", אחריו באה שורה של פזמונים בסגנון דומה מלאנכולי, עצוב, שקט ויפה, דוגמת „עולם", „עלי להעביר לך הודעה", „אל תשכחי לזכור", והגדול בהם לדעתי, „התחלתי בדיחה" ("I Started a Joke").

בשנת 1969 הודיעה הלהקה לפתע על התפרקותה. רובין גיב הקליט פזמון בשם „צילצול הפעמון הגורל", שהיה ללהיט גדול, ושני חבריו פנו לעיסוקים אחרים, ונדמה היה כי בכך קיץ הקץ על הלהקה.

לא כך קיוו המעריצים ואמרגנם סטיגווד. ובשנת 1970, התאחדה הלהקה מחדש בהרכבה המקורי, צירפה את המתופף ג'ף בריג'פורד והביאה להצלחתם של שני להיטים, „ימי בדידות" ו„איך תרפא לב שבור". ושוב נקלעה הלהקה למשברון, ולהיטים חדשים לא היו, למרות ההצלחה בהופעות.

לפני כשנתיים ניסתה להקת ה„בי־ג'יס" את כוחה בסגנון ה„דיסקו־רוק". להיטם הראשון היה „פטפוטי ריקוד", והוא שהחזיר את ה„בי־ג'יס" בפעם השלישית למצעדים, הפעם כנציגת סגנון הדיסקו.

ה„בי־ג'יס" עשויים עוד להפתיע, ולעבור לסגנון חדש. רובין, מוריס ובארי גיב, הם כיום בשיא כושרם והצלחתם. למרות הוותק העצום של כעשרים שנות מוזיקה — העתיד פתוח לפניהם.

עופר ניר

בעריכת גיורא מנור

תרבות ואמנות

אני מדבר על שושנה

„אני מדבר גם על שושנה" — הוא שם המחזה הראשון המועלה על־ידי קבוצת תיאטרון חדשה הפועלת בירושלים, וקרויה „תיאטרון הקש". מייסדה של קבוצה זו, ראול הימן, הוא רופא ילדים במקצועו. לישראל הגיע מאורוגוואי ב־69'. עד עלותו ארצה, נקרע ראול בין הרפואה לאהבת התיאטרון. באורוגוואי למד אמנות־הבמה בבית־ספר מקצועי, ועסק בתיאטרון בד בבד עם עבודתו כרופא. עם עלותו ארצה — לא נותר בידו זמן פנוי עבור התיאטרון. במשך שנתיים שהה בקיבוץ רוחמה, כרופא המשק, ואחר־כך עלה לירושלים. לפני כשלוש שנים גמלה בליבו של ראול ההחלטה להתמסר לאהבת התיאטרון בלבד. הוא נסע לפאריס, ממנה שב ארצה רק בחודש ספטמבר 76', ובה למד בבית־ספר בינלאומי לתיאטרון ושימש כאסיסטנט של כמה מהידועים בבמאי צרפת.

מכל האפשרויות שעמדו בפני ראול הימן עם שובו ארצה — בחר להקים קבוצת תיאטרון, הפועלת מאז נובמבר 76'. מלבד זאת מעביר ראול את אחת הסדנאות למשחק, הפועלות במסגרת החוג לתולדות־התיאטרון באוניברסיטה העברית.

דרכו של ראול בתיאטרון שמה דגש מיוחד על שני גורמים. האחד תוכני: על ההצגות שהוא מעלה — להיות רלבאנטיות, להתרכז בנושאים המעסיקים את האדם של ימינו. הגורם האחר הוא שפת־התיאטרון. ראול מצדד במה שמכונה בפיו „תיאטרון עממי", הפועל מתוך ובעזרת חפצים ויסודות יומיומיים. השחקנים עצמם מהווים בתיאטרון כזה את מרכז הכובד, באשר כל הפעולה הבימתית (כמעט) בנויה עליהם. ב„אני מדבר גם על שושנה", מגלמים עשרת חברי הקבוצה 22 תפקידים ודמויות שונים. השחקן מבצע מלבד תנועות מישחק מקובלות, גם פעלולי אקרובאטיקה ומחול, ומפיק מגרונו — מלבד מילות הטקסט, את כל הצלילים והיסודות הקוליים הנדרשים בהצגה.

הפעילות הבימתית מנסה להיות מגוונת, ובתנועה, למשל — שאת חשיבותה בתיאטרון זה כבר הדגשנו — ניתן בהחלט לגלות קו מנחה, מבוסס על כיוון התנועה (אנכית או מאוזנת) ומתח (אסתטי ותוכני) בין הגבהים השונים שבהם היא מתרחשת. כך, למשל, מעמיד ראול באחת הסצינות זוג „בורגנים" — על מעין קביים, המגביהים אותם ומעניקים יותר משמץ של פארודיה לקטע.

על השחקן, לפי תפישתו של ראול הימן, לשמור על קשר מתמיד עם קהלו. אסור לו להיות מרוחק ומנותק. מסיבה זו מבצעים שחקניו של ראול תרגילי חימום, איפור וכו' — לעיני הקהל, על הבימה, לפני תחילת ההצגה.

החומרים שמהם בנויים התפאורה (לה אחראי ד. גרונדלנד) ואביזרי הבמה, הם, כמובן, חומרים פשוטים (אם אפשר — טבעיים) כמו יוטה, גרוטאות וכו'. עצם שמו של תיאטרון חדש זה — „תיאטרון הקש", אומר פשטות, טבעיות — לגבי ראול.

הכוונה, אם־כך, להגיע למין תיאטרון־כולי, הנשען על השחקן וסביבתו הפשוטה. אנשי „הקש" הם חובבי־תיאטרון, יש ביניהם סטודנטים (לתארים שונים), פקיד־דואר, מורה בבי"ס תיכון, קראמיקאית, ואיש צבא־הקבע. „כשהתחלנו לעבוד" — אומר ראול — „היה התנאי שלי — עבודה יומיומית של כמה שעות. בחודש הראשון עשינו רק אימפרוביזאציות ועבודה קבוצתית. במשך הזמן עזבו הרבה אנשים את הקבוצה. היום יש לנו עשרה שחקנים ורקדנית אחת. לצערי, עברנו לעבוד בשעות הפנאי בלבד. זו מגבלה".

לעת־עתה עובדים כל השחקנים ללא תמורה כספית. הוצאות ההפקה כוסו על־ידי עיריית הבירה, קרן ספרותית על שם רוסאריו קסטליגוס וקרן ירושלים. כאשר יתחילו הצגות הקבוצה להיות רווחיות — יחולקו הכספים בין כל חבריה.

המחזה שנבחר להפקת־הבתולין של „תיאטרון הקש" הוא, כאמור, „אני מדבר גם על שושנה". זו הפעם הראשונה שמעלים על בימה ישראלית אחד ממחזותיו של המחזאי המקסיקאי הנודע אמיליו קרבילידו. קרבילידו, כבן 50, המשמש כפרופסור לתיאטרון במקסיקו, עוסק במחזאות למעלה מעשרים שנה. מחזותיו הועלו בצרפת, קובה, צ'כוסלובקיה, גרמניה וארה"ב. „אני מדבר גם על שושנה" נכתב ב־67', ונבחר ע"י ראול הימן להצגה בארץ, בשל האוניברסאליות בבעיות שהוא מעלה.

עלילתו היסודית של המחזה פשוטה בהחלט. מדובר בשני בני־תשחורת, נער ונערה, הגורמים להורדת רכבת מן הפסים, מתוך מעשה קונדס, וגורמים בכך לנזק כספי כבד. אין כל ייחוד בסיפור המעשה, אך דרך הצגתו על־ידי קרבילידו מעניינת ובלתי־שיגרתית.

העלילה היסודית שתיארנו, תחזור על עצמה מספר פעמים במהלך ההצגה, כאשר בכל פעם היא מתוארת מנקודת מבט שונה. כך נחזה בגירסת הפסיכיאטר, הכלכלן, הבורגנים, המורה, ומנחה תוכניות הבידור — למעשם של שני הנערים. מעמד מיוחד ניתן לגירסתה של הדמות המקשרת, שהיא מעין פילוסופית או דמות משורר. המקשרת מביאה קטעי הגות ופיוט בין האפיזודות השונות, ולגירסתה על סיפור המעשה — ניתנת זכות המלה האחרונה.

בכך מעניקה היא למחזה, מלבד סיום אופטימי, גם נימה של קסם, שירה ומחשבה. אשר להצגה — היא לוקה, באופן טבעי, ברוב מחלותיה של חובבנות: דיקציה גרועה, תנועה בלתי־משכנעת ובלתי אמינה לעיתים קרובות והבדלי רמות בולטים במישחק המשתתפים. ראול הימן ביקש להבדיל בין מישחק טבעי, ריאליסטי של הדמויות העממיות כמו שני הנערים, לבין משחק המכיל מידה מסויימת של אירוניה עצמית והגזמה, במישחקן של דמויות אחרות, שעליהן אנו מותחים ביקורת בחברה המודרנית — כמו דמות המורה, הפסיכיאטור וכו'. מטרה זו הוחמצה במידה רבה. בעיקר בשל חוסר יכולתם של השחקנים שמהם נדרש משחק טבעי לבצע זאת.

אבל התייחסותם הרצינית של אנשי „תיאטרון הקש" והעבודה הרבה המושקעת ב„אני מדבר גם על שושנה" — מעוררות יותר משמץ של כבוד.

מאירה אליאש

שחקני „תיאטרון הקש"

סרבי בכורה

מאת דב בר־ניר

„אמא, יש לנו להקה"

בתיאטרון המשפחתי

אודה: כמעט „סחבו אותי באוזניים" להצגה זו, ולעתים כה רבות נכוויתי ברותחין ב„קיטש" מסחרי, חקרי „מופע לילדים", או לצעירים, שהתעצלתי ללכת ל„בית־החייל". אך שם, אורו עיניי. ודאי, כל זה בערבון מוגבל, והבמאית־מחזאית־זמרת־אם המשפחה רחל רודן, מודיעה במפורש בתוכנייה שמדובר במחזמר בידורי. ואמנם, בגבולות ובמיגבלות אלה, לפנינו מופע חביב מאוד. שעיקרו זמרה טובה, קצבית, בתוספת תנועה מאומנת היטב. אמת נכון

העלילה אינה אלא מעין „כריך" בין שני שירים, ונוסף לכך בוויכוחים מתמשכים... היא עצמה מתמשכת, מן המערכה הראשונה ועד ליותר ממחצית המערכה השניה, אך הזמרה מכפרת על הכול. כאן אעיר הערת־ביניים: הרמקולים עושים אותה לעתים רעשנית מדי, כמעט מחרישת־אוזניים, ולוּ די ישבה אשה שפשט אטמה את אוזניה, כדי שיגיעו אליהן לחנים מסוננים יותר. ברם, כל אלה הם טפל, ועתה אעיר לעיקר:

שתי בנות, מאוד צעירות — האחת בת 16, כמדומני, חני נחמיאס, והשניה, בת 11, טלי קדמי, מחוננות בקולות חזקים, יפים, ערבים ביותר, נוסף לנוכחות ולהופעות די מרשימה שלהן, על הבמה. בכך לא באתי לגרוע מתרומות כל השאר: רחל רודן, צחי ראובני, מיכאל ורשביאק, ותזמורת־„זוטא" — כאשר כולם־כולם שרים יפה וממלאים את תפקידם הצנוע, לעתים המשעשע, על הקרשים. ברם, התגלית האמיתית היא שתי הבנות הצעירות, שאחת מהן שעדנה ילדה, אך קולה עשיר ומלא. קצת הצטערתי על שלחניהם, קצביים ודי יפים כפי שהיו, שום „ניחוח" ישראלי מיוחד לא היה בהם, והם נראו לי „קוסמופוליטיים" גמורים.

המסקנה: כל אם תרצה להביא את בניה־בנותיה, בגיל, נניח (אם איני טועה) מ־7־8 ועד ל־15, למופע בידורי, ללא יומרה, אך בליטוש טוב, תיווכח להפתעה שלא רק הם — גם היא תיהנה.

ר' שמואל הנגיד — בסרט

המשורר שמואל הנגיד בן ימי־הביניים ובני ביתו בגרנאדה, קורמים עור וגידים בסרט־טלוויזיה, שהופק באוניברסיטת תל־אביב על־ידי תלמידי החוג לקולנוע ולטלוויזיה ותלמידי התואר השני בחוג לספרות העברית באוניברסיטת תל־אביב.

זהו סרט ראשון שהופק בסידרת תוכניות טלוויזיה על משוררי ימי הביניים, בעקבות סמינריון, שהתלמידים לספרות לומדים בו לכתוב תסריטים על נושאים ספרותיים וממחישים אותם בעזרת תלמידי החוג לקולנוע ולטלוויזיה.

בסרט שבע תמונות, המתארות את ר' שמואל הנגיד בערב שבת בקרב בני משפחתו, את פעילותו כשר ונגיד וכמפקדה הצבאי של גרנאדה. מושם דגש על יחסיו החמים והמיוחדים במינם עם בנו יוסף. חלקו השני של הסרט מתאר מסיבה עליזה המייצגת את „הצד השני" של חיי שמואל הנגיד. כפי שכתב בשיריו, מחצית חייו הוקדשה לעבודה ומחציתם השנייה לשעשועים. במסיבה אווירת קרנבל, מוסיקה של התקופה, שפע חידודי לשון ואפילו רקדנית בטן.

התסריט נבנה על סמך חקר־התקופה על־ידי הבמאי טומי לנג והתסריטאי דוד כהן ונעשה נסיון לשחזר אביזרים, תלבושות ובעיקר את אווירת התקופה. חלק גדול מן הטקסט לקוח משיריו של ר' שמואל הנגיד. עצמו. אורך הסרט: 30 דקות. משתתפים 20 שחקנים ושחקניות מן החוג לתיאטרון, רקדנית ונגן גיטארה מקצועיים. מחיר ההפקה: 4,000 ל"י.

הצוות בשעת ההסרטה של „ר' שמואל הנגיד"

סטטוס־קוו בצפייה ובהאזנה

היקפי צפייתם של הישראלים בטלוויזיה נוטים להתייצב בשנתיים האחרונות, וכך גבר נבלמת הירידה בהאזנה לרדיו שהחלה עם „עידן הטלוויזיה".

מסקנות אלה עולות מסקר הצפייה וההאזנה שערכה הלשכה המרכזית לסטאטיסטיקה בתקופת שבין דצמבר 1976 לפברואר 1977, על־פי בקשת רשות השידור. הסקר הקיף 1400 נשאלים מעל לגיל 14 באוכלוסיה היהודית בלבד.

כיום נוהגים לצפות בטלוויזיה 2.2 מיליון איש, לרדיו מאזינים 1.2 מיליון. 75 אחוז מהצופים בטלוויזיה נוהגים להקדיש למסך הקטן כשעה ביום. כ־25.6 אחוז מהם (היינו: 600 אלף) אינם מכבים את המקלט גם בשעת השידור האחרונה, 11־12 בלילה, שנוספה ללוח־השידורים בסתיו 1975, חרף התנגדות יו"ר ועדת הכספים של הכנסת, ח"כ י. קרגמן. מנכ"ל רשות השידור, יצחק לבני, שסקר את מימצאי סקר הצפייה במסיבת עתונאים, לפני כשבוע, ציין כי מיספר הצופים „המאוחרים" מוכיח ששעת השידור האחרונה „שווה בטירחתה", לבני אף השתבח בכך שהמימצאים מלמדים, באורח עקיף, כי הצופה הלומד לעכל את הטלוויזיה, נעשה בהדרגה סלקטיבי יותר: בהשוואה עם השנים הקודמות, עלתה מידת המיתאם (קורלציה) בין שיעור הצפייה בתוכניות מסויימות, לבין הערכתן כ„מעניינות". נמצא, איפוא, שמתמעטת הצפייה בתוכניות באורח סתמי ואינרטי. התוכניות הנחשבות כ„רציניות" ותוכניותיה המקוריות של הטלוויזיה הישראלית, זוכות לצפייה רבה מאשר בעבר; התוכניות הנצפות ביותר הן „מבט לחדשות" (נוהגים לצפות בה 96 אחוזים מכלל צופי הטלוויזיה), „כל־בו טק", „השבוע יומן אירועים", „מדע ודעת", סרטי הקולנוע של יום ד', „הכול נשאר במשפחה", (הצפייה ב„ארצ'י" הוכפלה במהלך השנה האחרונה והיא מקיפה כיום יותר מ־80 אחוזים). אחרי תוכניות אלה צועדות „עלי־כותרת", „השעה השלישית" ו„מבט שני". ואכן, לבני תודיע חגיגית כי לוח־המשדרים השנתי החדש, שיופעל לאחר הבחירות, „יביא בחשבון" את הצפייה הגבוהה בתוכניות מקוריות.

* כאמור, מצביעים נתוני הסקר על בלימת הירידה בהאזנה לשידורי הרדיו, ירידה בהאזנה ברוב שעות היום והערב, לרבות החדשות, אשר עליה הצביעו נתוני הסקרים שנערכו בין אוקטובר 1974 לינואר 1976. שיעור המאזינים, לפי הסקרים האחרונים, דומה לזה שנמצא בתקופה המקבילה אשתקד. בחוברת המימצאים שהוציאה רשות השידור נאמר, כי „ייתכן שניכרת אפילו נטיה לעליה מסויימת בשעות 14.00־12.00 ו־17.30־16.00".

* פתיחת רשת ג' ברדיו, המשדרת מוסיקת־פופ ופזמונים בשילוב תשדירי פירסומת, היתה „חידוש השנה" ברדיו. הרשת הצעירה (תרתי־משמע) שנוספה ביוני 1976

מאחורי המסך הקטן

מאת

שלומית טוב

אמנם זוכה בהאזנה רבה למדי, ובשעות הערב מאזינים לה הרבה יותר מאשר לרשת ב' („הגל הקל" לשעבר), אך היא לא הביאה לשינוי בהיקף הכולל של המאזינים, הרשת החדשה אף לא גרמה ל„הארכת" משך הזמן המוקדש להאזנה ביום חול כלשהו, היא שינתה, כצפוי, את התפלגות אותם המאזינים בין הרשתות השונות. לשוחרי־הפופ והפזמונים ניתנה אלטרנאטיבה נוספת, ובאורח טבעי „נודדים" עתה חלק מהם מרשת־ב' ומ„גלי צה"ל" — אל רשת ג'. על־כן ניכרת ירידה באחוז המאזינים לשתי הרשתות הראשונות, בכל שעות היום.

ראשי רשות־השידור „קפצו" על המימצא שאינו אלא קטע מהתמונה, והודיעו בזחיחות־הדעת על „ירידה תלולה" בשיעור ההאזנה לתחנה הצבאית, ירידה המגיעה בשעות מסויימות עד ל־50 אחוזים. אך בהקשר זה ראוי להזכיר שרשת־הפופ „סוחפת" מאזינים רבים גם מתוכניות מסויימות של רשת ב'.

כך מאשרים להטוטי הסטאטיסטיקה את השגת המטרה העיקרית (אך לא מוצהרת) שעמדה ביסוד ההחלטה בדבר הוספת עוד רשת לרדיו: בלימת „קול השלום" של אייבי נתן ותחנות ב„גלי־צה"ל", לפי ההצהרות נועדה רשת ג' להביא חידושים בתוכן המוסיקלי ובסגנון ההגשה ולהגביר את הכנסות מהפירסומת. היום, כתום עשרה חודשים לפתיחתה, עדיין קשה להצביע על חדשנות של ממש.

*

למען מתירנות בשידורי הפרסומת

גם לקוחותיה של רשת ג' — מפרסמים ופירסומאים — קובלים על היעדר החדשנות ברשת החדשה. ביום עיון שנערך לפני כשבוע והוקדש לפירסומת ברדיו, אורגן ע"י שס"ב (שירותי פירסומת בציבור) ונועד בעיקר לפירסומאים ולמפרסמים, טען כלפי רשות השידור ושס"ב דוד אדמון, יו"ר האיגוד הישראלי לפירסום: „שמחנו לקראת רשת ג', אך מסתבר שהגל הנוסף לא הוסיף מאזינים לרדיו (אלא „גנב" מאזינים מרשת ב') ולא חידושים בתוכן".

„גם ציפייתנו לחדשנות בסיסמות נכזבה. רשת הפופ מאפשרת קצת השתוללות, וצורות החרגות ממתכונת הג'ינגלים ומשתמשות בקולות ילדים, בדיאלוגים, אבל עד כה נמשכת השמרנות".

הצבעה לא רשמית שנערכה בין משתתפי יום העיון, הוכיחה, כי רוב אנשי־הפירסום אכן מצדדים בשידור קולות ילדים במסגרת הפירסומת הרדיופונית, תוך הקפדה שלא לשלב את קולותיהם בנושאים „בלתי חינוכיים" הפוגעים בנפש הילד. עד כה נמנעו בשס"ב משימוש כזה מטעמים חינוכיים, כמובן, מנכ"ל שס"ב, משה חובב, הבטיח לדווח על תוצאת ההצבעה להנהלת רשות השידור.

ההצבעה, כמובן, אינה צריכה להפתיענו. הלוא מקצועני הפירסומת רואים לנגד עיניהם את האינטרס המסחרי בלבד, והם חותרים בעקביות למתירנות בתשדירי־הפירסומת.

*

„תרומה לקירוב בין העמים"

רם לוי, איש הטלוויזיה היוצר סרטי תעודה ודרמה, וגד לוי מהרדיו, עורך חדשות ותיק, העוסק גם בתוכניות תיעודיות, הם הראשונים מבין אנשי רשות השידור שזכו בפרס השנתי שמעניק הוועד הבינעדתי: פרס עבור יצירה שתרומה לקירוב בין העמים, הדתות והעדות בישראל ולשלום ביניהם.

רם לוי זכה בפרס בסך 5,000 ל"י על סרטו „פסק־זמן" העוקב אחר מיפגש בין תלמידי תיכון, יהודים וערבים (הסרט הוקרן בטלוויזיה לפני כשנתיים) וכן על סרטו „מזתרסיס"; סיפורן של שתי משפחות שכולות — יהודית וערבית. היה זה פרס הטלוויזיה הראשון של רם לוי, אשר הוקרן לאחר עיכובים רבים בקיץ 1972, במסגרת תוכנית „השעה השלישית".

גד לוי זכה בפרס בסך 2,000 ל"י על סידרת תוכניות הרדיו שלו „שם, חם ויפת", המשודרת בשנה האחרונה, אחת לחודש, ומוקדשת לבני עדות לא יהודיות החיים בארץ וכן על תוכניתו „בכפיפה אחת" המטפלת בבעיות החברה הערבית בארץ.

דוד מוריס - במוזיאון הארץ

בימים אלה נפתחה במוזיאון הארץ, ברמת־אביב, תערוכת פסליו של דוד מוריס.

האמן הוא יליד ארה"ב, וחבר קיבוץ עין־השופט, מאז 1962. זו לו תערוכתו הרביעית. בארץ השתתף בתערוכות קבוצתיות ופסליו הוצגו בניו־יורק בשנת 1976 בבית „קרן תרבות אמריקה—ישראל". הוא מציג בתערוכה פסלים סוריאליסטיים, עשויים קראמיקה לבנה וחומה. חלקם מחופה צבעים.

בתערוכה זו מזומנת הפתעה. בניגוד למה שמצפה המבקר, רק שמונה מוצגים בה נושאים שמות. למשל, „עקדת יצחק", פסל שהוא ראש דמוי ציפור (ראש אופייני לדוד מוריס) האמור להיות אברהם אבינו, ובכל אחד מאישוניו, משתקף יצחק בנו.

לשאלתי מדוע מרבית היצירות בתערוכה אינן נושאות שמות, ענה לי דוד מוריס: „השם לא מחייב"...

מכל מקום התערוכה מהווה, לפחות בעיני, הפתעה נעימה. ולא פחות, אני משער, למבינים ובעלי־הזיקה לתערוכות קראמיות. התערוכה נפתחה השבוע. היא תהיה פתוחה כשישה שבועות.

א. ג.

ה„חווה" של קרץ ב„בימת הבקעה"

פרנץ קסאוור קרץ הוא מחזאי גרמני מהדור הצעיר, וממחזותיו ראינו בארץ רק את מופע היחיד של נאווה שאן „תכנית כבקשתך", שהוצג בתיאטרון באר־שבע ולאחרונה בחיפה.

„בימת הבקעה", שהיא קבוצה של שחקנים העובדת כבר כשמונה שנים, מביאה עתה מחזה חשוב ומעניין של המחזאי קרץ, והיא תופיע בו ביום ו' הקרוב, במסגרת „במה פתוחה" של „צוותא" ת"א, בשעה 3.00 אחה"צ.

במחזה ארבע נפשות, החיות תחת קורת־גג משותפת.

אם — שלא הצליחה ללדת, אלא בת מפגרת אחת — אשה, שהשנים הקשיחו אותה. אב — ברגע של אמת מעלה שאיפות כמוסות לעוד ילד, בן.

בפי — בתם, נערה מפגרת, כבת 15, החיה בשתיקה כמעט מוחלטת, משום שפחות מכולם חוננה בכושר הבעה. בפי זוכה למספר ימי אושר בחברתו של הפועל השכיר ספ, כבן 45. המתפרנס מעבודות עונתיות בחווה, לספ כלב. אליו הוא מתייחס כאל יצור אנושי, ומעתיר עליו רגשות חיבה רבה ואדנות גם יחד.

הארבעה, מנותקים לחלוטין מהעולם החיצון. אין חוץ, אין רחוב, אין אמצעי תקשורת. קיימת רק תחושת הבושה והעלבון בפני ה„חוץ" אנונימי, כשמתברר שבפי הרתה לספ. החווה על עבודותיה העונתיות, החוזרות על עצמן בדייקנות, היא עולם סגור, קר וקודר, ובה חולמים על מקום אחר. על עולם אחר.

בפי מחכה לירידה, ובשעת בין־ערביים אחת יוצאים בפי וספ את החווה אל הוריד, שם חוגג לונה־פארק צבעוני ועליז.

התרגום והבימוי נעשו על־ידי רות חזן. התפאורה — רוני רכב. תלבושות — אורית שטנגלטאל, תאורה — עקיבא מזור.

השחקנים: בפי — מינה איתן; ספ — אברהם לקס; איברה — יהודית סלומון; איכר — שמעון צביק.

זה מסתובב

מוסיקה קלאסית־קלה בניצוחו של ברנשטיין.

לקראת פסטיבל ברנשטיין הנערך בימים אלה, כדאי להביא לידיעת המאזין ואספן התקליטים כמה תקליטים שיצאו בזמן האחרון בארץ, בהם מנצח ליאונארד ברנשטיין על הפילהרמונית מניו־יורק, ועניינם הפעם — מוסיקה קלאסית־קלה מכל הסוגים.

סוג זה של מוסיקה מהווה סקטור מיוחד האהוד על קהל רחב ביותר. זוהי מוסיקה, שעם כל היותה בעלת רמה, היא גם נשמעת בקלות ולא מהווה כל בעיות קליטה. אולם לעיתים אורבת סכנת הוולגאריזציה דווקא למוסיקה זו. לכן, חשוב מאוד לשמוע אותה דווקא בביצוע מוסמך, המשקף את כל הערכים הטמונים בה מבלי לגלוש לזולות.

הבאלטים הגדולים של האופרה (C.B.S 61165).

כאן מובאים הבאלטים המפורסמים מתוך „שמשון ודלילה" של סן־סנס, „לה ג'יוקונדה" של פונקיאלי, „אאידה" של ורדי, „כרמן" של ביזה ו„פאוסט" של גונו.

אלה הם באלטים שקנו להם מקום כבוד בספרות המוסיקה הקלה, בעלי דופק ריתמי ער והמצאה מלודית עשירה ועריבה לאוזן.

ברנשטיין מראה את אמנות הניצוח שלו בקטעים אלה לא פחות מאשר במוסיקה הרצינית והגדולה שהוא מנצח עליה.

סוויטות תזמורתיות. כרמן, סוויטה מספר 1 ו־2; פר גינט, סוויטות מס' 1 ו־2 (C.B.S. 61350).

שתי סוויטות אלו, מחרוזות של נעימות בולטות הלקוחות מהאופרה „כרמן" מאת ביזה ומהרות מתוך המחזה „פרגינט" לאיבסן, שגריג כתב לו מוסיקת רקע, הן מהמפורסמות בספרות הסוויטות.

העיבוד לסוויטות מתוך החומר המקורי נעשה על־ידי המלחינים עצמם, ביזה וגריג.

כאן מרוכזות מיטב הנעימות התזמורתיות (פתיחות, פרלודים, אינטרלודים וכו') — וכן — מקצת האריות — שבמקור מושרות על־ידי זמר או זמרת, — כשהן מעובדות לתזמורת.

שוב אנו מוצאים את הברק המיוחד שמקנה ברנשטיין ואת האנטרפרטציה המקורית והאמינה של מנצח דגול זה.

אורפיאוס בשאול, מבחר פתיחות לאופרטות (61349 C.B.S.)

פתיחות לאופרטות מאת אופנבאך, רזניק, ראסיני, סופה וניקולאי — מרוכזות בתקליט זה.

שוב — גישה גדולה למוסיקה זעירה. יחס רציני למוסיקה שבדרך כלל עוסקת בזוטות ולא בגורלו של עולם. זו היא גדולתו של הביצוע של ברנשטיין, המשקף בצורה מגובשת עולם ומלואו, שהיום הוא כבר נחלת העבר.

הפתיחות של בטהובן (C.B.S. 61209).

זוהי כבר מוסיקה שאינה קלה כלל עיקר, אולם מוסיקה פופולארית ביותר, שהצליחה לחדור גם לקהל שאינו נדרש ביותר למוסיקה ה„כבדה" של בטהובן.

כאן נמצא את הפתיחות: „חנוכת הבית", „המלך סטיפאן", „אגמונט" ו„ליאונורה מס' 3".

הביצוע חדור רוח של ביטוי ומעוף בטהובני. הצליל של התזמורת הוא מלא ודשן, אולם במקומות המתאימים — יודע להשיג רכות ולירויות.

ברנשטיין, שהוא מוסיקאי ומנצח רב־אנפין וידו שולטת בסוגים רבים של מוסיקה — מפגין כאן את אומנותו הגדולה בביצוע של בטהובן.

יזהר ירון

פסלי־שולחן של קאדר

תערוכת הפסל הבריטי אנתוני קארו — „פסלי שולחן 1966—1977" — נפתחה בנוכחותו במוזיאון תל־אביב אתמול.

אנתוני קארו, נצר למשפחה יהודית ספרדית עתיקה, שאילן היוחסין שלה מגיע עד לר' יוסף קארו, מחבר ה„שולחן ערוך", נחשב לאחד האמנים הבולטים של אסכולת הפיסול הבריטית החדשה. פסלי־השולחן שהחל קארו ליצור ב־1966 הם פסלים קטנים, שאין להתייחס אליהם כאל גירסות קטנות של פסלים גדולים. ייחודם בכך שניתן לבחון אותם מקרוב ולהתרכז בפרטיהם.

בתמונה ובצליל

* הערב, ערב יום השואה, יוקרן בטלוויזיה בשעה 20.00 חלקה השני של התוכנית „הפתרון הסופי", ובו תיאור של מחנות השמדה והדרכים להפעלתם — כיצד הוצא „הפתרון הסופי" אל הפועל ונסיון להסביר מדוע וכיצד המשיכה מכונת ההשמדה הנאצית לפעול באין מעצור אפילו בשנות המלחמה האחרונות.

* האם שביתות עלולות להוביל לדיקטאטורה? דיון בהשתתפות גדעון בן־ישראל, חבר הוועדה המרכזת בוועד הפועל של ההסתדרות, ויעקב כהן, רכז מזכירות פועלי נמל חיפה, בתוכנית „בירה ומצב רוח" שתשודר ביום ששי 15.4.77 בשעה 23.05 ברשת ב'. מנחה: יעקב אגמון.

* „אימהות ללא נישואין", תוכניתה של המשוררת, העורכת והבמאית רחל חלפי, תשודר בשבת ברשת ב' בשעה 12.05 (זו תכנית ראשונה בסדרה בת שלוש תוכניות). התוכנית מציגה מבט לעומק לעולמן של כמה אימהות לא נשואות. אשה אשר הביאה ילד לעולם ללא חופה וקידושין, ללא אב לילד. מה היא: נושאת דגל הקידמה בחברה מפגרת? אשה אומללה וקורבן של נסיבות, או שמא פורקת עול וחסרת אחריות? מורדת? אמיצה? כן יש נסיון בתוכנית לדון גם בהיבטים הציבוריים, החברתיים והטכניים של חייהן וגם נסיון להטות אוזן אל עולמן הנפשי. בתוכנית הראשונה: שיחה עם אביגיל, מורה באוניברסיטה ואם לילדה בת שנתיים וחצי.

* „צ'ארלי והמלאכים" סידרה בלשית חדשה, העומדת בסימן המין היפה. תתפוס לתקופת־מה את מקומם של „האחים" בימי א' על מסך הטלוויזיה, החל מיום א' 17.4. שלוש שחקניות יפהפיות, קייט ג'קסון, ג'קלין סמית ופארה פוסט־מג'ורס, מגלמות תפקידיהן של שלוש בלשיות פרטיות בהנהגתו של צ'ארלי. מנהיג החבורה, שהוא, בעצם, רואה ואינו נראה.

* „ביבה" — סרטו של דוד פרלוב, יוקרן בטלוויזיה ביום ג' 19.4, ערב יום הזכרון, בשעה 22.10.

לפני ארבע שנים הכין הבמאי דוד פרלוב סרט־יום־הולדת למלאת 100 שנה להתיישבות העברית בישראל. זוג מן הקיבוץ, זוג מן המושבה וזוג מן המושב כיכבו בסרט זה, שהוקרן לבאי תערוכת ההתיישבות.

חודש ימים לאחר מכן פרצה מלחמת יום־הכיפורים ושלושת הגברים שנטלו חלק בסרט זה לחמו בה. אחד מהם — עוזי ישראלי — רב־סרן (מיל.), בן כפר־יהושע, נפל בה, בעת קרבות השריון בסיני.

ארבע שנים לאחר מכן חזר דוד פרלוב לכפר יהושע, המושב הפורח בעמק־יזרעאל המכין עצמו לחגיגות 50 שנותיו, הוא חזר למשפחת ישראלי, לאלמנתו של עוזי, ביבה; לאביו של עוזי, מנחם, ששכל גם בן במלחמת העצמאות; לילדים, לשכנים, ולאנשי הכפר.

„ביבה" הוא סרט עליהם ועל עוזי שאיננו עוד.

נורית ויס